

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Traducerea și permisiunea de republicare au fost oferite sub autoritatea Direcției Generale Agent Guvernamental, Ministerul Justiției al Republicii Moldova (justice.gov.md). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

The present text and the authorisation to republish were granted under the authority of the Governmental Agent's General Department from the Ministry of Justice of the Republic of Moldova (justice.gov.md). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Direction générale de l'Agent gouvernemental du Ministère de la Justice de la République de Moldova (justice.gov.md). L'autorisation de republier cette traduction a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SECȚIA A PATRA

CAUZA LEVINȚA c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 17332/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

16 decembrie 2008

DEFINITIVĂ

16/03/2009

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Levința c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secției*,

Deliberând la 25 noiembrie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 17332/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către doi cetățeni ai Republicii Moldova, dl Vitalie Levința și dl Pavel Levința („reclamantii”), la 12 aprilie 2003.

2. Reclamantii, cărora li s-a acordat asistență judiciară, au fost reprezentați de către dl T. Ungureanu, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantii au pretins, în special, că ei au fost maltratați pentru a fi forțați să-și recunoască vinovăția și că, ulterior, nu le-a fost acordată asistență medicală suficientă; că plângerile lor cu privire la maltratare nu au fost investigate în mod corespunzător; că ei au fost condamnați, în mod arbitrar, în baza declarațiilor lor auto-incriminatorii, date ca urmare a maltratării; că drepturile apărării nu au fost respectate; și că ei nu au avut la dispoziția lor recursuri efective în ceea ce privește plângerile lor cu privire la maltratare.

4. Cererea a fost repartizată Secției a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). La 17 octombrie 2006, o Cameră din cadrul acelei Secții a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Dl Vitalie Levința („primul reclamant”) s-a născut în anul 1971, iar dl Pavel Levința („al doilea reclamant”) s-a născut în anul 1974. Ei locuiesc în Cahul.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. Reținerea și pretinsa maltratare a reclamanților

7. La 30 octombrie 2000, reclamanții, care sunt frați, au fost reținuți în Rusia de către poliția locală, ca urmare a unei cereri din partea autorităților Republicii Moldova. Ei erau bănuți de apartenența la o organizație criminală și de omorul sau de tentativa de omor al mai multor persoane în Republica Moldova (a se vedea, pentru mai multe detalii în ceea ce privește celelalte persoane acuzate de apartenența la același grup criminal, *Popovici v. Moldova*, nr. 289/04 și 41194/04, 27 noiembrie 2007). Toate celelalte cinci persoane judecate împreună cu reclamanții au făcut declarații auto-incriminatorii în timpul urmăririi penale și și-au recunoscut pe deplin vinovăția lor în comiterea crimelor de care au fost acuzate. Toți (cu o singură excepție, un fost polițist) și-au retras acele declarații la o etapă ulterioară a procesului, pretinzând că ei au fost torturați pentru a da acele declarații.

8. La 31 octombrie 2000, reclamanții au fost examinați de către un medic, care a constatat că ei aveau vânătăi în jurul ochilor, primul reclamant avea o vânătăie pe genunchi, al doilea reclamant avea o pată roșie pe piept și ambii reclamanți aveau urme lăsate de câtușe la încheieturile lor. Reclamanții au declarat că aceste răni le-au fost cauzate în perioada reținerii.

9. La 3 noiembrie 2000, ei au fost predați poliției moldovenești și au fost aduși cu aeronava în Republica Moldova, unde au fost deținuți în Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău începând cu aproximativ ora 15:00. Potrivit unui document semnat de către autoritățile ruse și cele moldovenești, atât reclamanții, cât și autoritățile moldovenești nu au înaintat plângeri și nu au invocat vreo chestiune.

10. Potrivit reclamanților, ei au fost maltratați pe parcursul după-amiezii zilei de 3 noiembrie 2000 și în noaptea de 3 spre 4 noiembrie de către dl V. Ivarlac, anchetatorul penal din cadrul Direcției Procuraturii Generale responsabilă pentru investigarea cauzelor excepționale și de către poliștii G. Stavila, V. Gusev, V. Ciobănaș și V. Railean de la Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău. Poliștii le-au pus măști antigaz și i-au ținut suspendați timp de câteva ore de o bară de metal cu mâinile legate la spate (o metodă cunoscută ca „rândunica” (*ласточка*), care este într-o oarecare măsură similară cu „spânzurătoarea palestiniană”). În timp ce se aflau în acea

poziție, reclamanții erau loviți pe corpurile lor și la tălpile picioarelor lor cu bastoane din cauciuc, iar în jurul gâtului le-au fost atârinate greutatea. Din când în când, scurgerea de aer prin masca de gaz le era oprită până când leșinau.

11. La 4 noiembrie 2000, la aproximativ ora 15:30, a fost chemată o ambulanță pentru acordarea ajutorului medical de urgență primului reclamant. Medicii au găsit vânătăi pe față și pe capul lui și l-au diagnosticat ca suferind de contuzia țesuturilor moi de pe față, de o traumă cerebrală și de o posibilă encefalopatie post-traumatică (de gradul doi). De asemenea, ei au notat că, „deoarece el este foarte periculos, poliția nu a autorizat internarea [reclamantului] în spital”.

12. Reclamanții au cerut să se întâlnească cu un avocat. La 4 noiembrie 2000, aproximativ la ora 15:30, reclamanților li s-a permis o întrevedere de scurtă durată cu avocații lor, în prezența anchetatorului și a polițiștilor, prezența cărora a exclus, în mod efectiv, posibilitatea acordării consultanței juridice corespunzătoare. Observând semne ale maltratării și vorbind cu clienții lor în prezența anchetatorului, avocații au cerut examinarea medicală a clienților lor.

13. Examinările medicale ale ambilor reclamanți s-au făcut în aceeași zi, la cererea avocaților lor, în prezența anchetatorilor. Expertul medical a constatat că primul reclamant avea vânătăi la ochi și la gât, iritații circulare la încheieturi, trei vânătăi ovale pe o mână și leziuni pe tălpile ambelor picioare. Că răspuns la o întrebare concretă, expertul a declarat că leziunile au fost cauzate cu patru până la șase zile mai devreme și au putut fi cauzate la 31 octombrie 2000. După ce a semnat și a ștampilat raportul, expertul a adăugat o notă, potrivit căreia leziunile primului reclamant erau considerate „vătămări corporale ușoare”. În cazul celui de-al doilea reclamant, expertul a găsit vânătăi pe față, piept, coaste, tălpile picioarelor, iritații circulare la încheieturi și două vânătăi ovale acoperite cu coajă pe mână. Expertul a mai notat că leziunile au putut fi cauzate la 31 octombrie 2000 și erau considerate vătămări ușoare.

14. Potrivit reclamanților, mai multe leziuni constatate de către expert nu au fost menționate în raportul medical întocmit în Rusia la 31 octombrie 2000, înainte de transferul reclamanților în Moldova.

2. Pretinsele încălcări ale drepturilor apărării

15. În timpul interogării lor la 4 noiembrie 2000, ambii reclamanți au negat implicarea în vreo infracțiune. Deși avocații lor au obținut permisiunea de a avea întrevederi cu clienții lor începând cu 4 noiembrie 2000 de la V. Maiduc, vicecomisar al Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău, autorizația nu a fost semnată până la 8 noiembrie 2000, iar autoritățile au refuzat să le permită reclamanților să se întâlnească cu avocații lor înainte de acea dată. Dl Maiduc era deseori indisponibil, însă, după cum se pretindea, era singura persoană care putea să autorizeze o întâlnire dintre avocați și reclamanți. Drept urmare, avocații nu au putut avea întrevederi cu

clienții lor timp de patru zile pentru a le acorda consultanță juridică corespunzătoare (a se vedea paragraful 12 de mai sus).

16. La 6 noiembrie 2000, o instanță de judecată a dispus arestarea preventivă a reclamantilor pe un termen de 30 de zile. În timpul acelei ședințe de judecată, ambii reclamanti au negat că au comis vreo infracțiune. În aceeași zi, adjunctul Procurorului General a respins recuzarea anchetatorului făcută de către avocatul primului reclamant, constatând că anchetatorul i-a acordat avocatului permisiunea corespunzătoare de a se întâlni cu clientul său și a permis ca reclamantul să fie examinat de către echipa medicală de urgență și că nu a fost cerut și nici nu a fost necesar un translator.

17. Reclamantii au susținut că, deoarece nu au mai putut rezista maltratării, ei au semnat la 7 și 8 noiembrie 2000 declarații prin care își recunoșteau vinovăția. Abia atunci li s-a permis din nou să aibă întreveneri cu avocații lor la 8 noiembrie 2000.

18. Potrivit primului reclamant, în timpul întrevederii din 8 noiembrie 2000, el nu a putut vorbi confidențial cu avocatul său, însă a fost imediat interogat în prezența acestuia și în prezența atât a anchetatorului, cât și a unui polițist de la Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău. Polițistul care a fost prezent în cameră nu a fost menționat inițial în procesul verbal de interogare. Guvernul a contestat aceste circumstanțe, susținând faptul că confidențialitatea întrevederilor a fost respectată. Procesul-verbal al interogării primului reclamant la 8 noiembrie 2000 a inclus o declarație a avocatului potrivit căreia cererea reclamantului de a avea o discuție confidențială cu avocatul său înainte de interogare a fost refuzată și că un „colaborator operativ”, care nu era anchetator, a fost prezent. Prezența acestuia, în opinia avocatului, a avut scopul de a supune reclamantul unei presiuni psihologice.

19. La 13 noiembrie 2000, invocând articolele 3, 5 și 6 ale Convenției, avocatul primului reclamant s-a plâns Procuraturii Generale susținând că clientul său a fost maltrat pentru a obține de la el recunoașterea vinovăției sale și că drepturile apărării erau încălcate grav prin refuzul de a i se permite să se întâlnească cu clientul său. El a pretins că anchetatorul V. Ivarlac i-ar fi spus că el va putea să se întâlnească cu clientul său doar după prima interogare. Avocatul a mai adăugat că, în timpul interogării din 8 noiembrie 2000, clientul său i-a șoptit și i-a indicat, folosind semne, că el a fost din nou maltrat și a privit în direcția unui polițist (dl Lungu), care era prezent în timpul interogării. El a contestat participarea în procesul interogării a polițistului, deoarece aceasta era doar prerogativa anchetatorului.

20. Avocatul a sugerat că polițistul era acolo pentru a-l maltrata pe clientul său și pentru a exercita presiune psihologică asupra acestuia. După ce a notat prezența polițistului în procesul-verbal de interogare, anchetatorul a scris o notă în care a susținut că polițistul a fost inclus în grupul de anchetă și că, prin urmare, putea să-l interogheze pe reclamant. Avocatul a susținut că, la începutul investigației, lui nu i s-a dat o listă a tuturor persoanelor incluse în

grupul de anchetă, după cum era prevăzut în articolul 110 al Codului de procedură penală (a se vedea paragraful 58 de mai jos).

21. Avocatul a mai pretins că el a fost personal amenințat (în sensul că împotriva lui va fi fabricat un dosar penal și că el va fi arestat) ca urmare a recuzării de către el a anchetatorului și a comentariilor lui cu privire la diferite iregularități de procedură. Anchetatorul Ivarlac și polițistul Lungu au strigat la el și l-au amenințat în prezența clientului său. Văzând cum este tratat avocatul său, primul reclamant îi era și mai mult teamă și i-a cerut avocatului să nu se mai certe, deoarece, în consecință, el va fi din nou maltratat.

22. Anchetatorul a declarat că primul reclamant a semnat recunoașterea vinovăției la 7 noiembrie 2000, însă a refuzat să o arate avocatului său. Cererea clientului său de a vorbi confidențial cu avocatul său a fost imediat respinsă.

23. O plângere similară în numele celui de-al doilea reclamant a fost adresată la 16 noiembrie 2000 Procuraturii municipiului Chișinău. La 30 noiembrie 2000, procurorul V. Pitel a cerut comisarului Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău să permită accesul avocaților la reclamanți. La 15 decembrie 2000, el l-a informat pe unul din avocați că „anumite plângeri” au fost constatate ca fiind parțial întemeiate și constituiau temeiuri pentru adresarea către Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău, Ministerul de Interne și Ministerul Justiției.

24. La 11 decembrie 2000, șeful Direcției investigații a Procuraturii Generale, dl Ș. Ștogrea, a răspuns la scrisoarea avocatului primului reclamant din 13 noiembrie 2000, că nu a fost stabilită vreo încălcare a procedurii și că primul reclamant nu a adresat personal vreo plângere. El nu a anexat o copie a deciziei, după cum era cerut de articolul 93 al Codului de Procedură Penală (a se vedea paragraful 58 de mai jos).

25. La 12 decembrie 2000, avocatul primului reclamant s-a plâns Procuraturii municipiului Chișinău, susținând că începând cu 4 noiembrie 2000 clientul său era deținut în celulele din Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău, și nu într-un izolator de anchetă al Ministerului Justiției, după cum era prevăzut de articolul 380 al CPP (a se vedea paragraful 58 de mai jos). În scrisorile ulterioare din 15 și 20 decembrie 2000, avocații reclamanților au cerut transferul clienților lor în izolatorul de anchetă al Ministerului Justiției din Chișinău (cunoscut de asemenea ca „închisoarea nr. 3”). Ei au făcut referire la lipsa facilităților necesare pentru întrevederi cu clienții lor în celulele din Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău și la starea medicală a reclamanților, care nu puteau fi tratați în acel loc de detenție. Ei au declarat că, potrivit regulilor, detenția unei persoane în celulele din Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău nu putea dura mai mult de 10 zile. La 15 martie 2001, avocații au fost informați că clienții lor vor fi în scurt timp transferați în închisoarea nr. 3.

26. La 14 noiembrie 2000, judecătorul V. Potlog de la Tribunalul municipiului Chișinău l-a informat pe comisarul Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău că în timpul examinării recursului primului reclamant împotriva încheierii judecătorești din 20 aprilie 2000 cu privire la aplicarea arestării preventive, instanța a constatat că dreptul primului reclamant de a se întâlni cu avocatul său a fost încălcat de către colaboratorii Comisariatului General de Poliție al municipiului Chișinău. El a cerut comisarului să ia măsuri pentru a preveni un comportament similar în viitor.

3. Pretinsa maltratare ulterioară

27. La 20 decembrie 2000, cel de-al doilea reclamant i-a cerut Procurorului General ca mâna sa să fie examinată de către un medic, deoarece, după cum pretindea el, acesta nu putea nici măcar să o miște ca urmare a maltratării de către poliție la 4 noiembrie 2000. El nu a primit niciodată un răspuns. La 22 martie 2001, avocatul său i-a cerut Procurorului General să răspundă la cererea clientului său din 20 decembrie 2000. Printr-o scrisoare din 4 aprilie 2001, el a fost informat că clientului său i-a fost trimis un răspuns la 29 decembrie 2000 în care acestuia i s-a explicat că orice plângeri trebuiau adresate direct instanței de judecată unde a fost trimisă cauza spre judecare. Suplimentar, a avut loc o examinare medicală a celui de-al doilea reclamant. Ca răspuns, avocatul a cerut confirmarea de la instanța unde a fost transmisă plângerea clientului său și numărul de ieșire al scrisorii care i-a fost adresată acestuia, deoarece acesta nu a primit vreo scrisoare datată din 29 decembrie 2000. Suplimentar, ca urmare a plângerii din 20 decembrie 2000, nu a fost efectuată vreo examinare medicală a clientului său. Avocatul a considerat inadecvat un răspuns ulterior al Procurorului General datat din 12 mai 2001 și a cerut răspunsuri detaliate la întrebările sale. Nu este clar dacă el a primit un răspuns.

28. În timpul examinării cauzei de către Curtea de Apel în anul 2001, reclamanții s-au plâns, de asemenea, de faptul că au fost maltratați. Instanța de judecată a trimis plângerea lor Procuraturii Generale. Se pare că în baza acelei plângeri nu a fost întreprinsă vreo acțiune.

29. În luna ianuarie 2003, reclamanții au informat administrația închisorii nr. 29/13 din Chișinău despre teama lor de represalii din partea unui grup de deținuți din acea închisoare. Reclamanții au cerut să fie transferați în închisoarea 29/4. Ei au fost transferați în acea închisoare la 12 ianuarie 2003 și nu au informat administrația despre vreo amenințare primită și nici nu au alertat într-un alt mod autoritățile despre vreun pericol pentru viețile sau sănătatea lor în acea închisoare. La 19 aprilie 2003, reclamanții au fost bătuți cu brutalitate de către alți deținuți din brigada lor. Ei au pretins că, din motive dubioase, personalul care asigura securitatea a lipsit de la posturi și, astfel, nu a intervenit și că porțile din metal care separau blocul lor de alte blocuri au fost lăsate descuiate cu încălcarea regulilor. Potrivit câtorva rapoarte prezentate de către Guvern, în timpul lor liber deținuții puteau fie să rămână

în celulele lor, fie să viziteze zonele comune din încăperile brigăzii lor. Prin urmare, între deținuții din același grup nu existau porți din metal sau alte bariere și că nu putea avea loc „intrarea forțată” în celula reclamanților. Reclamanții au declarat că ei înșiși și-au cauzat leziunile în timp ce practicau artele marțiale și au refuzat să facă vreo declarație în scris.

30. Ambii reclamanți au fost duși la spital, iar ulterior au fost transferați în închisoarea nr. 29/15. Potrivit Guvernului, administrația închisorii le-a oferit reclamanților opțiunea de a cere să fie deținuți în încăperi separate de ceilalți deținuți, pentru a-i proteja de posibile atacuri viitoare, însă ei au refuzat. Ei au fost plasați într-o celulă de securitate sporită, însă erau liberi să viziteze zonele comune. După cum se pretinde, la 6 septembrie 2003, ei s-au dus la o întâlnire organizată de un alt deținut într-o zonă comună. Întâlnirea s-a sfârșit cu o bătaie, în urma căreia reclamanții au fost din nou bătuți cu brutalitate de către alți deținuți. Reclamanții au pretins că, în timpul evenimentului, personalul care asigura securitatea a dispărut timp de aproape 30 de minute. Ei au fost duși din nou la spital cu leziuni grave, iar ulterior au fost transferați într-o altă închisoare. Potrivit reclamanților, nu a fost făcută o investigație serioasă cu privire la aceste două atacuri și niciun atacator nu a fost identificat și pedepsit. Potrivit Guvernului, trei organizatori ai întâlnirii au fost identificați și a fost pornită o urmărire penală cu privire la evenimentul respectiv. Reclamanții nu s-au plâns niciodată cu privire la vreunul din atacuri și au refuzat să facă declarații către administrație împotriva deținuților care i-au atacat. Diferitele investigații pornite cu privire la evenimentele din lunile aprilie și septembrie 2003 s-au sfârșit la 12 mai, 15 octombrie și, respectiv, 10 decembrie 2003, constatând că reclamanții au refuzat să beneficieze de măsurile adiționale de protecție care le-au fost oferite de către administrația închisorii, temându-se că astfel de măsuri vor știrbi din reputația lor în lumea interlopă. Administrația celor două închisori în care au avut loc atacurile a luat măsuri pentru a spori securitatea și a minimiza riscul unor acțiuni similare în viitor.

31. Într-o scrisoare adresată Curții la 28 februarie 2006, primul reclamant s-a plâns că el nu a primit tratamentul medical specializat de care avea nevoie, din cauza lipsei echipamentului medical necesar. De asemenea, el a pretins că transferul lui la 10 martie 2004 în închisoarea nr. 5 din Cahul a fost prematur, deoarece el încă nu se recuperase după ultimul atac împotriva lui.

4. Constatările Curții de Apel din 16 aprilie 2002

32. La 16 aprilie 2002, Curtea de Apel, în calitate de primă instanță, i-a găsit vinovați pe toți cei șapte inculpați. Fiecare reclamant a fost condamnat la douăzeci de ani de închisoare.

33. Instanța a constatat că fiecare reclamant a fost implicat în șapte diferite infracțiuni (omor și tentativă de omor), de obicei ajutându-i pe alții să comită infracțiunile (conducând mașinile cu care persoanele fugeau de la locul crimelor, asigurând aprovizionarea cu arme și uniforme etc.). Fiecare

reclamant era membru al organizației criminale și era vinovat de păstrarea ilegală a armelor.

34. Probele pe care instanța și-a bazat hotărârea sa au fost, în fiecare caz, declarațiile celor șapte co-acuzați, declarațiile victimelor care au supraviețuit sau ale rudelor acestora, declarațiile martorilor și rapoartele de expertiză.

35. În opinia instanței, declarațiile co-acuzaților erau consistente și faptul că toți aceștia și-au retras ulterior declarațiile, pretinzând că ele au fost obținute prin maltratare, a fost de fapt o încercare de a evita responsabilitatea. Instanța a subliniat datele la care fiecare acuzat și-a recunoscut vinovăția în prezența avocaților lor; unele din declarațiile de recunoaștere a vinovăției au fost înregistrate video. Acest lucru a exclus orice posibilitate ca declarațiile să fi fost făcute ca rezultat al maltratării, dat fiind și faptul că nu au fost aduse probe cu privire la maltratare. Instanța a făcut referire la un raport medical din 9 aprilie 2000 (înainte de reținerea reclamantilor și întocmit aparent în privința unora din ceilalți acuzați) în care nu au fost constatate semne ale maltratării.

36. Victimele care au supraviețuit și rudele acestora, precum și martorii au depus mărturii cu privire la modul în care au fost comise infracțiunile; au descris faptul că ar fi vândut mașini unor „persoane necunoscute” sau că ar fi văzut persoane necunoscute savârșind infracțiunile. Nicio persoană nu a declarat că l-ar fi văzut pe vreunul din co-acuzați la locul infracțiunilor.

37. Rapoartele de expertiză au stabilit modul în care au fost savârșite infracțiunile și tipurile de arme care au fost folosite.

38. În tentativa de a-l omorî pe dl Durnopian și pe alte persoane, a fost folosită o armă care a fost ulterior găsită în timpul unei percheziții care a avut loc la 24 martie 2000 într-un apartament închiriat de al doilea reclamant. În acel apartament au fost găsite și alte arme inclusiv muniție pentru pistol automat care era identică cu niște cartușe găsite la locul omorului dlui Rotari și dlui Gancu.

39. Suplimentar, un operator de telefonie mobilă a prezentat o listă a tuturor apelurilor de intrare și de ieșire făcute de la un telefon care aparținea primului reclamant (care, după cum a susținut instanța de judecată fără a da alte detalii, a fost folosit și de al doilea reclamant). În timpul pregătirii omorului dlui Grișcenco la 10 februarie 2000, acest telefon a fost folosit frecvent pentru a-i contacta pe câțiva din co-acuzați.

40. Doi martori au confirmat că persoane necunoscute au venit la ei în urmă cu cinci sau șase ani și au cumpărat cinci seturi de uniforme de culoare închisă. Acestea au fost ulterior folosite în timpul omorului dlui Grișcenco.

5. Recursul reclamanților

41. În recursul lor împotriva hotărârii Curții de Apel, reclamanții au susținut următoarele.

42. O.S., unul din preținșii organizatori ai majorității infracțiunilor atribuite organizației criminale membri ai căreia erau, după cum se pretinde,

reclamanții, a declarat în instanță că el a comis unele din infracțiunile de care a fost învinuit, însă că reclamanții nu au participat la niciuna din acele infracțiuni. El a pretins că el a fost forțat să facă declarații împotriva reclamanților ca rezultat al maltratării. Potrivit reclamanților, chiar și declarațiile făcute de către O.S. în timpul investigației erau contradictorii, deoarece el a pretins că l-ar fi văzut pe unul din reclamanți în două locuri diferite în același timp. În declarația sa, un alt co-acuzat (S.) a declarat că el nu era sigur dacă l-a văzut pe cel de-al doilea reclamant în mașina cu care au fugit de la locul infracțiunii, iar mai apoi a răspuns la o întrebare directă a avocatului că el nu l-a văzut pe al doilea reclamant la locul infracțiunii. Totuși, instanța de judecată a declarat, pur și simplu, că S. a confirmat participarea celui de-al doilea reclamant la săvârșirea infracțiunii.

43. În pofida declarației instanței de judecată că nu existau probe cu privire la maltratare, instanței i-au fost prezentate probe substanțiale sub formă de rapoarte medicale și plângeri care confirmau maltratarea.

44. Instanța de judecată nu a atras atenția asupra plângerilor cu privire la încălcarea drepturilor apărării, mai ales la lipsa accesului avocaților lor în timpul perioadei în care reclamanții au fost maltratați.

45. La 17 septembrie 2001, procurorul a declarat că toate învinuirile împotriva reclamanților au fost retrase din cauza lipsei probelor cu privire la vinovăția lor. Totuși, la 21 septembrie 2001, el și-a schimbat radical poziția sa și i-a cerut instanței să constate vinovăția acestora, deși la dosar nu au fost adăugate probe noi. Acest comportament contradictoriu a confirmat, în opinia reclamanților, faptul că acuzarea însăși nu era convinsă de implicarea lor.

46. La 24 septembrie 2001, procurorul a cerut și a obținut suspendarea procesului și redeschiderea investigației, după ce i-a arătat judecătorului o scrisoare de la Procurorul General. În pofida cererilor lor, atât co-acuzaților, cât și avocaților acestora nu li s-a arătat conținutul acelei scrisori.

47. În timpul ședințelor de judecată, trei co-acuzați au declarat că reclamanții nu aveau nicio legătură cu infracțiunile și că ei au dat declarațiile lor ca rezultat al maltratării.

48. În adresarea lor către Curtea Supremă de Justiție, reclamanții au adăugat că niciunul din ei nu a fost informat cu privire la dreptul său de a nu face declarații care să-l incrimineze pe celălalt, deoarece legea le acorda dreptul de a nu depune mărturii împotriva rudelor apropiate.

49. În timpul reconstituirii faptelor, polițiștii au comis încălcări grave de procedură, după cum se putea conchide clar din înregistrarea video a aceluia eveniment: aceștia au adresat întrebări sugestive și chiar au dat propriile lor răspunsuri la ele și i-au arătat acuzatului unde să se ducă, unde să se oprească etc. Al doilea reclamant nu a fost implicat în vreo reconstituire a faptelor.

50. Două învinuri împotriva reclamanților (înțelegerea de a comite omorul și omorul dlui Grișcenco) nu le-au fost aduse acestora până la 25 decembrie 2001, în timpul ședinței de judecată, și acele învinuiri s-au bazat doar pe declarațiile făcute de către unul din co-acuzați la 19 decembrie 2001. Totuși,

autorul acestor declarații a susținut că el a refuzat să coopereze la pregătirea infracțiunii și că el nu știa despre nici un fel de acțiuni sau planuri concrete ale reclamantilor de a comite omorul.

51. Suplimentar, deși acuizarea a pretins că cel de-al doilea reclamant a închiriat apartamentul de la O.I., după ce a văzut anunțul acesteia în ziarul M., un astfel de anunț nu a apărut în acel ziar, iar O.I. a declarat în instanță că ea nu a plasat un astfel de anunț. Ea a declarat că îl cunoștea pe cel de-al doilea reclamant și că i-a permis acestuia să folosească apartamentul ei în anul 1999. La începutul anului 2000, ea a fost de acord ca cel de-al doilea reclamant să-i dea cheile de la apartament lui O. Ulterior, reclamantii au plecat în Rusia. În timpul investigației, ea a trebuit să dea declarații false, fiind presată de anchetatori. Reclamantul a susținut că el nu putea fi responsabil pentru ce s-a întâmplat în apartament după ce el a transmis cheia și a plecat în Rusia.

52. Primul reclamant a făcut cinci declarații auto-incriminatorii, trei din acestea erau datate din 7 noiembrie 2000. Celelalte două nu au fost datate și nici nu au fost înregistrate în mod corespunzător ca probe, cu toate acestea, ele au făcut parte din probele pe care instanța de judecată și-a bazat hotărârea sa.

53. Înregistrarea video a reconstituirii faptelor cu unul din co-acuzați (L.) l-a arătat, în mod clar, pe unul din polițiști purtând ochelari de soare, care mai târziu erau purtați de L. În instanță, L. a declarat că el a fost maltratată în mașina poliției pentru a depune mărturii după cum a fost instruit. Atunci i s-a spus ce să spună și cum să procedeze și a fost obligat să poarte ochelari pentru a deghiza semnele maltratării. El a declarat în instanța de judecată că el nu-i cunoștea pe reclamantii și că poliția și anchetatorii i-au arătat pozele acestora.

54. Atunci când au reiterat diferitele încălcări ale drepturilor lor și faptul că au fost maltratați, reclamantii au invocat Constituția și Convenția. Ei au susținut că toate plângerile lor au fost examinate superficial și că toate probele împotriva lor au fost obținute prin mijloace violente și ilegale.

6. Constatările Curții Supreme de Justiție din 22 octombrie 2002

55. Curtea Supremă de Justiție a reexaminat constatările Curții de Apel și a constatat că acea instanță a adoptat o hotărâre legală. În special, ea a constatat că instanța ierarhic inferioară nu și-a bazat hotărârea sa doar pe declarațiile co-acuzaților, dar și pe alte probe, deși recunoașterile vinovăției au stat la baza condamnărilor reclamantilor.

56. Instanța de judecată a citat părțile relevante ale declarațiilor făcute de către co-acuzați, inclusiv reclamantii, și a subliniat că în fiecare caz declarațiile au fost făcute în prezența avocaților și au fost deseori înregistrate video; în acele înregistrări video nu au fost depistate semne ale maltratării sau influenței necorespunzătoare. Instanța a notat că primul reclamant a făcut declarații în timpul interogatoriului din 7 noiembrie 2000 și că cel de-al doilea

reclamant a făcut declarații în timpul interogatoriilor din 16 noiembrie și 1 decembrie 2000.

57. De asemenea, instanța a constatat că „nu este adevărat faptul că declarațiile au fost făcute sub influența metodelor ilegale folosite de poliție. În timpul ședințelor de judecată, instanța a verificat aceste argumente și ele nu au fost confirmate”.

Curtea Supremă de Justiție a respins recursul reclamanților.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

58. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, în vigoare în cea perioadă, sunt următoarele:

Articolul 55

„... Probele obținute cu încălcarea prevederilor prezentului Cod sau neexamine în modul cuvenit în ședință judiciară nu pot constitui temeiul sentinței sau al altor hotărâri judecătorești și documente procesuale.”

Articolul 62

„... Primul interogatoriu al bănuțului reținut sau arestat este efectuat numai în prezența unui apărător, ales [de bănuț] sau numit din oficiu.”

Articolul 90

„Temeiurile pornirii procesului penal sînt:

(1) Declarații sau scrisori emantate de la cetățeni; ...

... (6) descoperirea nemijlocită de către organul de cercetare penală; de către anchetatorul penal, procuror, judecător sau instanța de judecată a elementelor unei infracțiuni.

Procesul poate fi pornit în cazurile, cînd există date suficiente cu privire la infracțiunea savîrșită.”

Articolul 93

„... Asupra declarației sau a sesizării primite trebuie să se adopte, în termen de cel mult 3 zile, iar în cazul necesității de a efectua un control suplimentar – în termen de cel mult 15 zile, una din următoarele hotărîri:

(1) de a porni procesul penal;

(2) de a refuza pornirea procesului penal;

(3) de a înainta declarația sau sesizarea organului competent pentru examinare. ...

Hotărîrea, adoptată în conformitate cu stipulările alineatelor trei și patru ale prezentului articol, se va comunica celui care a făcut declarația sau sesizarea.”

Articolul 110

„Dacă o cauză este complicată sau de mari proporții, ancheta preliminară poate fi încredințată câtorva anchetatori. Despre aceasta se face mențiune în ordonanța de pornire a procesului sau se întocmește o ordonanță aparte. ... În acest caz bănuیتului, învinuitului, ... li se aduc la cunoștință numele tuturor anchetatorilor penali, și totodată, li se lămurește că au dreptul să recuze pe oricare din ei.”

Articolul 380

„Locul de arest preventiv pentru deținerea persoanelor, față de care se aplică măsura arestării preventive, sînt izolatoarele de anchetă penală. În unele cazuri aceste persoane pot fi deținute la închisoare, în locul de deținere a celor reținuți, ...

În locul de deținere a celor reținuți preveniții pot fi deținuți cel mult trei zile. Dacă preveniții nu pot fi aduși la izolatorul de anchetă penală din cauza depărtării acestuia sau din lipsa căilor de comunicație convenite, preveniții pot fi deținuți în locurile de deținere a celor reținuți un termen mai îndelungat, dar nu mai mult de 30 de zile. ...”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

59. Reclamanții s-au plâns în temeiul articolului 3 al Convenției, susținând că poliția i-a maltratat în luna noiembrie 2000 și nu a investigat, în mod corespunzător, acuzațiile lor cu privire la maltratare; că primului reclamant nu i s-a acordat asistență medicală suficientă la 4 noiembrie 2000 și că nu a fost efectuată o investigație cu privire la plângerea celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000; că ei au fost deținuți în condiții inumane și degradante; că autoritățile au permis maltratarea reclamanților de către alți deținuți în anul 2003 și nu au investigat, în mod corespunzător, plîngerile lor cu privire la această maltratare. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

1. Admisibilitatea pretențiilor formulate în temeiul articolului 3 al Convenției

60. Reclamanții s-au plâns de omisiunea administrației închisorii de a preveni atacurile din partea altor deținuți în lunile aprilie și septembrie 2003 (a se vedea paragrafele 29 și 30 de mai sus). De asemenea, ei au susținut că

autoritățile nu au investigat, în mod corespunzător, plângerile lor cu privire la maltratarea de către alți deținuți.

61. Guvernul nu a fost de acord, făcând referire la măsurile speciale luate de către administrația tuturor celor trei închisori în care au fost deținuți reclamanții în anul 2003 (a se vedea paragrafele 29 și 30 de mai sus). De asemenea, el a prezentat copii ale mai multor rapoarte cu privire la investigațiile celor două atacuri. Guvernul a subliniat că de fiecare dată reclamanții au refuzat să coopereze și nu au cerut continuarea investigației, explicând că ei înșiși și-au cauzat leziunile în timpul activităților sportive.

62. Curtea consideră că nu a fost dovedit dincolo de un dubiu rezonabil și că nici nu poate fi, în mod rezonabil, prezumat faptul că autoritățile au știut despre vreun risc de atac asupra reclamanților din partea altor deținuți și că au putut să prevină astfel de atacuri. Se pare că reclamanții au informat administrația despre teama lor de un atac doar o singură dată, în închisoarea nr. 29/13, și că ei și-au exprimat dorința de a fi transferați în închisoarea nr. 29/4. Ca rezultat, ei au fost transferați în închisoarea nr. 29/4 și nu existau motive de a presupune că exista riscul ca ei să fie atacați acolo (a se vedea paragraful 29 de mai sus). După primul atac, autoritățile erau atente față de posibilitatea unei amenințări continue și i-au plasat pe reclamanți într-o celulă separată în închisoarea nr. 29/15, avertizându-i despre întâlniri cu alți deținuți în zonele comune. Curtea consideră că aceștia au fost pași rezonabili pentru a-i proteja pe reclamanți împotriva unui posibil pericol, asigurând, totodată, dreptul acestora de a contacta cu alți deținuți. Nu există probe în dosar care ar susține declarația reclamanților că personalul care asigura securitatea ar fi lăsat deschisă vreo barieră pentru a facilita un atac. Mai mult, se pare că în fiecare caz atacatorii erau persoane care erau deținute împreună cu reclamanții, și că, prin urmare, nu exista vreo barieră fizică pentru a ajunge la reclamanți în zonele comune.

Astfel, nu poate fi susținut faptul că autoritățile au putut să prevină atacurile, deoarece acestea au întreprins acțiuni rezonabile pentru a-i proteja pe reclamanți. Prin urmare, rezultă că această parte a cererii trebuie respinsă ca fiind vădit nefondată, în conformitate cu articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

63. În ceea ce privește investigarea atacurilor din anul 2003, Curtea notează că administrația închisorii și procuratura au inițiat investigații pentru a identifica făptuitorii și că unii dintre atacatori au fost identificați. Totuși, spre deosebire de acțiunile lor în ceea ce privește pretinsa maltratare în anul 2000, reclamanții nu au depus vreo plângere și nu au insistat asupra continuării investigației după refuzul de pornire a procesului penal cu privire la atacurile din anul 2003. Mai mult, spre deosebire de „verificarea” din anul 2000 (a se vedea paragraful 77 de mai jos), investigațiile desfășurate în anul 2003 au avut ca rezultat decizii care se refereau expres la refuzul de pornire a procesului penal (a se vedea paragraful 30 de mai sus). Aceste decizii puteau

fi contestate în instanța de judecată, însă reclamanții și avocații lor nu au făcut acest lucru.

Prin urmare, rezultă că această pretenție trebuie respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne, în conformitate cu articolul 35 §§ 1 și 4 al Convenției.

64. De asemenea, reclamanții au susținut, pentru prima dată în observațiile lor din 5 aprilie 2007, că ei au fost deținuți în închisoare în perioada noiembrie 2000 și aprilie 2001 în condiții care constituiau tratament inuman și degradant, contrar articolului 3. Curtea notează că această declarație a fost făcută după șase ani de la evenimentele relevante. Prin urmare, această pretenție a fost depusă în afara termenului prevăzut în articolul 35 § 1 al Convenției și trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă în conformitate cu articolul 35 § 4 al Convenției.

65. Având în vedere argumentele și materialele din dosar, Curtea consideră că celelalte pretenții ale reclamanților formulate în temeiul articolului 3 al Convenției (și anume, pretinsa lor maltratare în anul 2000, omisiunea de a investiga, în mod corespunzător, acuzațiile lor cu privire la o astfel de maltratare și pretinsa omisiune de a acorda asistență medicală suficientă) ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile.

2. Fondul

a. Pretinsa maltratare în luna noiembrie 2000

66. Reclamanții au pretins că ei au fost maltratați de către organele de cercetare penală la începutul lunii noiembrie 2000 pentru a obține de la ei declarații de recunoaștere a vinovăției. Ei s-au referit la rezultatele examinărilor medicale care dovedeau că ei aveau leziuni, unele dintre care erau diferite de cele notate de către medicii ruși în rapoartele lor medicale din 31 octombrie 2000. De asemenea, ei s-au referit la refuzul autorităților de a investiga plângerile lor suplimentare cu privire la maltratarea care a avut loc după 8 noiembrie 2000.

67. Guvernul nu a fost de acord. El a declarat că reclamanților le-au fost cauzate leziuni în timpul reținerii lor de către autoritățile ruse, după cum rezulta clar din rapoartele medicale întocmite în Rusia, care mai târziu au fost confirmate de rapoarte similare întocmite în Republica Moldova.

68. Curtea reiterează principiile generale dezvoltate în jurisprudența sa cu privire la acuzațiile de maltratare a persoanelor în timpul aflării lor în detenție (a se vedea, spre exemplu, *Assenov and Others v. Bulgaria*, 28 octombrie 1998, §§ 92-94, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII). În special, atunci când unei persoane îi sunt cauzate leziuni, în timp ce ea se află în detenție sau sub un alt control al poliției, orice astfel de leziune va crea o

puternică prezumție că acea persoană a fost supusă maltratării (a se vedea, *Bursuc v. Romania*, nr. 42066/98, § 80, 12 octombrie 2004). Ține de sarcina statului să dea o explicație plauzibilă despre circumstanțele în care au fost cauzate leziunile, neîndeplinirea căreia ridică o problemă clară în temeiul articolului 3 al Convenției (*Selmouni v. France* [GC], nr. 25803/94, § 87, ECHR 1999-V, și *Pruneanu v. Moldova*, nr. 6888/03, § 43, 16 ianuarie 2007).

69. Curtea notează că reclamantii au fost examinați de două ori de către medici pentru a se verifica prezența leziunilor pe corpurile lor: la 31 octombrie 2000, în Rusia, și la 4 noiembrie 2000, în Republica Moldova. Raportul medical întocmit în Republica Moldova a constatat mai multe leziuni care nu au fost menționate în raportul pregătit în Rusia. În special, pe lângă câteva noi vânătăi pe cap și la încheieturi, ambii reclamanti aveau leziuni pe tălpile picioarelor lor (a se vedea paragrafele 8 și 13 de mai sus). Curtea notează că la transferul reclamanților în Republica Moldova nu s-a făcut vreo mențiune cu privire la aceste leziuni suplimentare, anchetatorul penal semnând o declarație că atât reclamantii, cât și autoritățile moldovenești nu au invocat vreo chestiune (a se vedea paragraful 9 de mai sus).

70. Decizia autorităților moldovenești de a nu-i supune pe reclamanți unei examinări medicale imediat după sosirea lor poate însemna, în opinia Curții, doar faptul că constatările făcute de către expertul medical rus cu privire la leziunile reclamanților erau încă valabile la data transferului lor în Republica Moldova. Prin urmare, trebuie presupus faptul că reclamantii erau în aceeași stare medicală ca cea descrisă în certificatele medicale rusești datate din 31 octombrie 2001.

71. În continuare, Curtea notează că la transferul primului reclamant în Republica Moldova la 3 noiembrie 2000, nu s-a făcut vreo mențiune cu privire la vreo stare medicală care să necesite asistență medicală. Totuși, după o zi de aflare în detenție a fost cerută o intervenție medicală de urgență, iar medicii au constatat că starea acestuia era suficient de gravă pentru a recomanda tratamentul lui în staționar (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Primul reclamant a pretins că starea sa a fost cauzată de maltratare. Guvernul nu a oferit vreo explicație rezonabilă pentru cauza acestei urgențe. Mai mult, el nu a oferit o explicație plauzibilă cel puțin pentru unele din leziunile cauzate ambilor reclamanti în timpul aflării lor în detenție în Republica Moldova. În special, indiferent de cauza celorlalte leziuni, leziunile de pe tălpile picioarelor reclamanților (similare celor cauzate prin practica cunoscută drept *falaka*) nu puteau fi cauzate ca urmare a unei rezistențe opuse în timpul reținerii lor sau detenției. Astfel de leziuni dovedesc o intenție clară de a cauza dureri severe și poate fi considerată doar tortură în sensul articolului 3 al Convenției (a se vedea *Corsacov v. Moldova*, nr. 18944/02, § 65, 4 aprilie 2006).

72. Curtea notează argumentele Guvernului că reclamantii înșiși, atunci când au fost interogați de către un procuror, nu au confirmat că ei au fost maltratați. De asemenea, ea observă că reclamantii au fost interogați în timp

ce încă erau deținuți în Comisariatul General de Poliție al municipiului Chișinău, unde ei se aflau sub controlul deplin al polițiștilor acuzați de maltratarea lor. Curtea a constatat deja că, spre deosebire de detenția într-un izolator de anchetă, detenția unei persoane acuzate în incinta organului de urmărire penală crea condiții suplimentare pentru abuz (*Stepuleac v. Moldova*, nr. 8207/06, § 63, 6 noiembrie 2007).

73. Mai mult, după maltratarea inițială reclamanților nu li s-a permis să se întâlnească cu avocații lor timp de câteva zile, fapt care trebuia să-i fi făcut să se simtă și mai vulnerabili față de orice abuz. În acest sens, Curtea notează că un procuror și o instanță de judecată au recunoscut că avocații reclamanților au fost împiedicați să aibă acces la clienții lor (a se vedea paragrafele 23 și 26 de mai sus). Curtea constată că este deosebit de alarmant faptul că reclamanții au fost lipsiți de accesul la avocații lor în timpul primelor zile cruciale ale detenției lor și nu li s-a acordat chiar și ulterior posibilitatea de a beneficia pe deplin de consultanță juridică. Această omisiune a autorităților de a acorda avocaților acces la clienții lor a fost una deosebit de gravă din cauza acuzațiilor credibile făcute de către avocați că clienții lor erau maltratați pentru a obține de la ei recunoașterea vinovăției. Având în vedere maltratarea reclamanților la 4 noiembrie 2000, cu privire la care autoritățile dispuneau de probe, și starea de frică la care au fost supuși reclamanții de către autorități prin lăsarea lor la mila acelorași persoane cărora le poate fi atribuită maltratarea, este deosebit de frapant faptul că mai multe plângeri grave făcute de către avocați au fost respinse de către diferite autorități prin răspunsuri formale, făcându-se referire la omisiunea reclamanților de a depune plângeri personal.

74. În astfel de circumstanțe și având în vedere plângerile cu privire la maltratarea făcută de către avocații reclamanților împreună cu probele medicale referitoare la o astfel de maltratare, Curtea consideră că absența unei plângeri depuse personal de către reclamanți în primele lor zile de detenție nu afectează constatările sale de mai sus cu privire la maltratarea lor.

75. După ce reclamanții au fost supuși torturii la 3-4 noiembrie 2000, ei aveau un temei rezonabil să le fie frică de posibila maltratare ulterioară de către aceiași polițiști, care dețineau controlul asupra cauzei și asupra acuzațiilor. Astfel, omisiunea de a-i transfera pe reclamanți la 4 noiembrie 2000 într-un loc sigur trebuie considerată o continuare a maltratării la care ei au fost supuși.

b. Eficiența investigației maltratării din luna noiembrie 2000

76. Reclamanții s-au mai plâns de insuficiența investigației plângerilor lor cu privire la maltratarea din anul 2000. Ei s-au referit la refuzul autorităților de a porni un proces penal cu privire la acuzațiile lor de maltratare, în special, în perioada de la 5 până la 8 noiembrie 2000 și omisiunea de a da vreun răspuns la plângerea celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000 (a se vedea paragraful 27 de mai sus).

77. Guvernul a prezentat o scrisoare de la Procuratura Generală datată din 9 ianuarie 2007, potrivit căreia a fost efectuată o verificare a acuzației reclamanților, care a conchis că nu a avut loc maltratarea acestora. Mai mult, aceștia nu s-au plâns personal de maltratare. Scrisoarea nu a specificat data verificării și nici nu a dat alte detalii. Guvernul nu a anexat copia vreunei decizii adoptate la sfârșitul acelei verificări.

78. Curtea face referire la principiile generale dezvoltate în jurisprudența sa referitoare la modalitatea de a efectua investigații cu privire la acuzații grave de maltratare (a se vedea, spre exemplu, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, §§ 131-133, ECHR 2000-IV; *Tanrikulu v. Turkey* [GC], nr. 23763/94, § 104, ECHR 1999-IV; *Kaya v. Turkey*, 19 februarie 1998, § 87, *Reports* 1998-I, și *Assenov and Others*, citată mai sus, § 103).

79. Curtea notează că examinarea medicală de la 4 noiembrie 2000 a fost efectuată ca urmare a unei cereri a avocaților, ci nu ca urmare a unei cereri a vreunui dintre reclamanți. Acest fapt contrazice argumentul Guvernului că, în lipsa unei plângeri personale din partea unei persoane acuzate, autoritățile nu pot reacționa. Mai mult, o astfel de poziție este contrară jurisprudenței Curții, deoarece o autoritate de stat care își dă seama că poate avea loc un tratament contrar articolului 3 trebuie să reacționeze din proprie inițiativă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Aksoy v. Turkey*, 18 decembrie 1996, § 65, *Reports* 1996-VI; și *Ostrovar v. Moldova* (dec.) nr. 35207/03, 22 martie 2005). Aceasta este și o cerință a legislației naționale (a se vedea articolul 90 al Codului de procedură penală, citat în paragraful 58 de mai sus).

80. În continuare, Curtea notează că, în pofida asigurărilor din partea Procuraturii Generale cu privire la o „verificare” a pretensei maltratări în luna noiembrie 2000 (a se vedea paragrafele 24 și 77 de mai sus), Guvernul nu a prezentat o copie a unui astfel de document și nici nu a dat alte detalii, cum ar fi data verificării sau numele persoanei care a efectuat-o.

81. Mai mult, maltratarea unei persoane deținute trebuie considerată o infracțiune gravă și Curtea consideră necorespunzător ca examinarea plângerilor de o asemenea natură să fie făcută printr-o simplă „verificare”, ceea ce este, astfel, în afara unei proceduri penale obișnuite. Într-adevăr, legislația națională prevede ca răspuns la o acuzație de o astfel de maltratare una din trei urmări: pornirea unui proces penal, refuzul de a porni un proces penal sau transmiterea plângerii la autoritatea competentă pentru adoptarea uneia din deciziile de mai sus (a se vedea articolul 93 al Codului de procedură penală, paragraful 58 de mai sus). O astfel de decizie poate fi contestată în instanța de judecată. Guvernul nu a prezentat o copie a vreunei decizii cu privire la plângerile avocaților reclamanților referitoare la pretinsa maltratare (spre deosebire de deciziile care se refereau expres la atacurile din anul 2003, a se vedea paragraful 30 de mai sus).

82. De asemenea, Curtea notează că în răspunsul la plângerea celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000, după cum se pretinde, procuratura l-a informat pe acesta despre dreptul său de a se adresa instanței de judecată

care examina cauza sa, însă ultima a transmis plângerea procuraturii fără vreo urmare. Acest lucru a însemnat, în practică, faptul că plângerea nu a fost examinată deloc.

83. Curtea conchide că chiar dacă se presupune faptul că a fost efectuată o „verificare” a plângerilor reclamantilor, acele măsuri și examinarea plângerii celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000 nu întrunesc cerințele unei investigații detaliate, în conformitate cu articolul 3 al Convenției.

84. Singurele documente prezentate Curții, care arată că autoritățile competente au examinat plângerea reclamantilor cu privire la maltratare sunt hotărârile judecătorești pronunțate în procesul penal împotriva lor. Instanțele s-au referit la lipsa din dosar a vreunei probe cu privire la maltratare, folosind acest lucru ca temei pentru respingerea argumentului reclamantilor că cauza împotriva lor s-a bazat pe probe obținute prin maltratare. Guvernul a invocat aceste constatări ale instanțelor judecătorești. Totuși, Curtea consideră că analiza instanțelor judecătorești naționale făcută după aproximativ doi ani de la evenimentele de care s-au plâns reclamantii și care s-a limitat la examinarea documentelor din dosar, nu poate remedia în niciun fel omisiunea de a efectua o investigație detaliată imediat după evenimente.

c. Asistența medicală acordată reclamantilor în anul 2000

85. În continuare, reclamantii s-au plâns de omisiunea de a le acorda tratamentul medical corespunzător când acesta a fost necesar și solicitat. În special, primului reclamant nu i s-a permis să fie internat în spital în pofida recomandării echipei medicale de urgență la 4 noiembrie 2000 (a se vedea paragraful 11 de mai sus). La 20 decembrie 2000, al doilea reclamant a cerut asistență medicală pentru mâna sa, simțind că aceasta și-a pierdut funcționalitatea (a se vedea paragraful 27 de mai sus), însă el nu a primit nici asistență și niciun răspuns.

86. Guvernul a susținut că reclamantilor li s-a acordat toată asistența medicală necesară.

87. Curtea reiterează că, deși articolul 3 al Convenției nu poate fi interpretat ca impunând o obligație generală de a elibera deținuții pe motive de sănătate, el totuși impune statului obligația de a proteja integritatea fizică a persoanelor private de libertate, de exemplu, prin a le acorda asistența medicală necesară (a se vedea *Hurtado v. Switzerland*, 28 ianuarie 1994, § 79, Seria A nr. 280-A; și *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 77, 4 octombrie 2005).

88. Ea observă că la 4 noiembrie 2000 o echipă medicală de urgență l-a examinat pe primul reclamant și a recomandat tratamentul lui în staționar, care a fost refuzat din cauza pericolului deosebit pe care-l prezenta reclamantul (a se vedea paragraful 11 de mai sus). Deoarece medicii au recomandat tratamentul în staționar, Curtea conchide că, indiferent de asistența medicală disponibilă la Comisariatul General de Poliție al

municipiului Chișinău, echipa de urgență a considerat-o insuficientă pentru starea primului reclamant.

89. Curtea este conștientă de necesitatea de a lua în considerație măsurile de securitate atunci când persoanelor deținute li se acordă asistență medicală. Totuși, ea observă că motivele de securitate nu pot fi interpretate că exonerând autoritățile de obligația de a acorda asistență medicală corespunzătoare solicitată de către o persoană deținută. În această cauză, măsurilor de securitate li s-a acordat o prioritate absolută, fără vreo încercare de a găsi soluții alternative pentru problema cu care s-a confruntat organul de urmărire penală. Astfel de alternative puteau să includă plasarea primului reclamant sub supraveghere într-un spital civil sau transferul acestuia în spitalul penitenciar din orașul Cricova, care oferea un nivel de securitate sporit. În schimb, autoritățile au ales să-l lase pe reclamant în detenție, deși ele cunoșteau că nivelul asistenței medicale disponibile acolo era insuficient. Prin urmare, ele l-au supus pe primul reclamant la suferințe care depășesc nivelul minim de severitate necesar pentru aplicarea articolului 3 al Convenției.

90. Curtea face referire la constatările sale (a se vedea paragrafele 82-84 de mai sus) cu privire la modul în care a fost examinată plângerea celui de-al doilea reclamant din 20 decembrie 2000. Acea plângere a inclus, în afară de o referire clară la maltratarea sa de către poliție la 4 noiembrie 2000, o cerere de tratare a mâinii sale, care, după cum a pretins el, ca rezultat al maltratării, și-a pierdut funcționalitatea. În dosar nu există nimic care ar dovedi că cel de-al doilea reclamant a fost examinat de un medic ca urmare a acestei plângeri, iar Guvernul nu a prezentat vreun argument în acest sens.

91. Curtea conchide că, contrar articolului 3, ambii reclamanți au fost lipsiți de asistență medicală pe care ei au solicitat-o pe când se aflau în detenție.

d. Concluzie

92. Curtea constată că, prin supunerea reclamanților la tortură, la 4 noiembrie 2000, și omisiunea de a-i transfera ulterior într-un loc sigur, omisiunea de a investiga în mod corespunzător plângerile lor credibile cu privire la maltratare și de a le acorda asistență medicală necesară, autoritățile au încălcat prevederile articolului 3 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

93. Reclamanții s-au plâns în temeiul articolului 6 al Convenției din cauza condamnării lor arbitrare. Partea relevantă a articolului 6 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... a cauzei sale ... de către o instanță ... care va hotărî, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu

caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

1. Admisibilitatea

94. Având în vedere argumentele și materialele din dosar, Curtea consideră că pretenția reclamanților formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă.

2. Fondul

a. Argumentele părților

95. Reclamanții au pretins, în temeiul articolului 6 al Convenției, că condamnarea lor s-a bazat pe probe obținute ca rezultat al maltratării și în lipsa probelor reale cu privire la vinovăția lor. Ei au adăugat că lor nu li s-a permis să se întâlnească cu un avocat timp de 24 de ore după plasarea lor în detenție în Republica Moldova și că nu li s-a permis *de facto* să aibă astfel de întrevederi în perioada 4-8 noiembrie 2000 și ulterior; și că nu li s-a permis să se întâlnească cu avocații lor în condiții de confidențialitate.

96. Guvernul nu a fost de acord și a analizat probele din dosar cu privire la fiecare acuzație adusă reclamanților, pentru a dovedi că aceștia au fost condamnați în mod corect. Mai mult, condamnarea reclamanților nu s-a bazat pe probe obținute ca rezultat al maltratării. Recunoașterea de către ei a vinovăției lor nu a constituit o parte importantă a hotărârilor judecătorești, deoarece recunoașterea vinovăției de către ceilalți acuzați ar fi fost suficientă pentru condamnarea reclamanților. Mai mult, reclamanții au fost asistați de către avocații lor fără vreo restricție cu privire la frecvența sau durata întrevederilor lor. Confidențialitatea întrevederilor a fost respectată și nu există vreo probă care să dovedească contrariul.

b. Aprecierea Curții

(i) Principii generale

97. Curtea reiterează că nu este funcția sa de a examina erorile de fapt sau de drept care se pretinde că au fost comise de către o instanță de judecată națională, decât dacă și în măsura în care acestea ar fi putut încălca drepturile și libertățile protejate prin Convenție. Deși articolul 6 garantează dreptul la un proces echitabil, el nu instituie, ca atare, reguli cu privire la admisibilitatea probelor, ceea ce reprezintă chestiuni care trebuie, în primul rând, să fie reglementate de legislația națională (a se vedea *Schenk v. Switzerland*, 12 iulie 1988, §§ 45-46, Seria A nr. 140; *Teixeira de Castro v. Portugal*,

9 iunie 1998, § 34, *Reports* 1998-IV; și *Heglas v. the Czech Republic*, nr. 5935/02, § 84, 1 martie 2007).

98. Ca o chestiune de principiu, nu este sarcina Curții de a determina dacă anumite categorii de probe – spre exemplu, probele obținute în mod ilegal, în sensul legislației naționale – pot fi admisibile. Chestiunea la care trebuie de răspuns este dacă procedura în ansamblu, inclusiv modul în care au fost obținute probele, a fost echitabilă. Acest lucru implică o examinare a ilegalității în cauză și, unde este vorba de o violare a unui alt drept prevăzut de Convenție, a naturii violării constatate (a se vedea, *inter alia*, *Khan*, nr. 35394/97, § 34, ECHR-V; *P.G. and J.H. v. the United Kingdom*, nr. 44787/98, § 76, ECHR 2001-IX; și *Allan v. the United Kingdom*, nr. 48539/99, § 42, ECHR 2002-IX).

99. În ceea ce privește examinarea naturii violării constatate a Convenției, Curtea reiterează că ea acordă o atenție deosebită folosirii în procedurile penale a probelor obținute prin măsuri constatate ca fiind contrare articolului 3. Folosirea unor astfel de probe, obținute ca rezultat al unei violări a unuia din drepturile esențiale garantate de Convenție, ridică întotdeauna chestiuni serioase cu privire la echitatea procedurilor (a se vedea *İçöz v. Turkey* (dec.), nr. 54919/00, 9 ianuarie 2003; *Jalloh v. Germany* [GC], nr. 54810/00, §§ 99 și 104, ECHR 2006-...; *Göçmen v. Turkey*, nr. 72000/01, § 73, 17 octombrie 2006; și *Harutyunyan v. Armenia*, nr. 36549/03, § 63, ECHR 2007-...).

100. În special, Curtea a constatat că folosirea ca parte a probelor în procedurile penale ale declarațiilor obținute ca rezultat al torturii atrage după sine inechitatea întregii proceduri, indiferent de faptul dacă admiterea probelor a fost decisivă pentru condamnarea reclamantului (a se vedea *Harutyunyan*, citată mai sus, §§ 63 și 66). Punerea la baza unei condamnări a probelor obținute ca rezultat al actelor de tortură „permite indirect legalizarea unei forme de comportament condamnabil din punct de vedere moral pe care autorii articolului 3 au dorit să-l interzică sau, cu alte cuvinte, „permite brutalitatea sub acoperirea legii” (a se vedea *Jalloh*, citată mai sus, § 105).

(ii) *Aplicarea acestor principii în această cauză*

101. Curtea face referire la constatările sale că reclamantii au fost maltratați la 4 noiembrie 2000 (a se vedea paragrafele 71 și 92 de mai sus) cu scopul de a obține de la ei recunoașterea vinovăției și că acea maltratare a constituit tortură. Având în vedere constatările sale de mai jos, Curtea consideră că nu este necesar de a examina argumentul reclamantilor că ei au fost supuși ulterior maltratării în perioada cuprinsă între 4 și 8 noiembrie 2000, declarații pe care ei nu au putut să le susțină prin probe din cauza lipsei unei investigații corespunzătoare cu privire la aceste acuzații (a se vedea paragraful 92 de mai sus).

102. Curtea a constatat că după maltratarea lor la 4 noiembrie 2000 și după obținerea la 5 noiembrie 2000, ca urmare a acesteia, a probelor, autoritățile, în mod conștient, i-au lăsat pe reclamantii sub controlul deplin al celor care i-au

maltratat. Ea a constatat că acest lucru în sine a constituit o continuare a maltratării, contrar articolului 3 (a se vedea paragrafele 71-75 de mai sus).

103. Reclamanții au făcut mai multe declarații auto-incriminatorii la 7 și 8 noiembrie 2000, în care ei și-au recunoscut în întregime vinovăția în comiterea infracțiunilor de care au fost învinuiți. Curtea face referire la constatarea sa (a se vedea paragraful 73 de mai sus) că ei nu au avut vreun contact cu avocații lor în perioada 4-8 noiembrie 2000 și că ei au făcut declarațiile lor inițiale, fără a beneficia de consultanță juridică.

104. Curtea consideră că declarațiile obținute de la reclamanți în astfel de circumstanțe, ca urmare a torturării lor și în timp ce ei au fost lipsiți de orice asistență din partea avocaților lor, cu excepția intervenției acestora la 4 noiembrie 2000, și confrunțați cu o lipsă totală de reacție din partea autorităților la plângerile avocaților lor (a se vedea paragraful 83 de mai sus) cad în categoria declarațiilor care nu ar trebui niciodată să fie admise în procedurile penale, deoarece folosirea unor astfel de probe ar face astfel de proceduri inechitabile în ansamblu, indiferent dacă instanțele de judecată s-au bazat și pe alte probe (a se vedea paragraful 100 de mai sus).

105. Deoarece reclamanții în această cauză au fost supuși torturii, Curtea nu consideră necesar de a stabili măsura în care instanțele judecătorești naționale s-au bazat pe probele obținute ca rezultat al acestora și dacă astfel de probe au fost determinante pentru condamnarea reclamanților. Simplul fapt că instanțele judecătorești naționale s-au bazat de fapt pe probe obținute ca rezultat al torturii face ca procesul în întregime să fie inechitabil.

106. În astfel de circumstanțe, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLELOR 6 § 3 ȘI 13 ALE CONVENȚIEI

107. *In fine*, reclamanții s-au plâns în temeiul articolelor 6 § 3 și 13 ale Convenției de imposibilitatea de a se întâlni cu avocații lor și de a face acest lucru în condiții de confidențialitate, precum și de lipsa vreunui răspuns sau măsuri ca urmare a plângerilor lor de maltratare.

Articolul 6 § 3 prevede următoarele:

„3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

...

(b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;

(c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el ...”

Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci

când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

108. Curtea consideră că, având în vedere constatările sale cu privire la pretențiile formulate în temeiul articolelor 3 și 6 § 1 ale Convenției, nu se impune vreo chestiune separată prin prisma articolelor 6 § 3 și 13.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

109. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul

110. Fiecare reclamant a pretins câte 150,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral care le-a fost cauzat ca rezultat al maltratării în luna noiembrie 2000 și în lunile aprilie și septembrie 2003.

111. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de către reclamanți și a susținut că nu a avut loc vreo violare a vreunei prevederi a Convenției. În orice caz, sumele pretinse erau excesive și nu au fost aduse probe cu privire la suferințe sau la alte pierderi. El a cerut Curții să respingă pretențiile reclamanților cu titlu de satisfacție echitabilă.

112. Curtea consideră că reclamanților trebuia să le fi fost cauzate stres și neliniște ca rezultat al încălcărilor drepturilor lor, mai ales a maltratării lor și a omisiunii de a o investiga în mod corespunzător, la fel ca și folosirea ulterior a probelor obținute prin maltratare în procesul lor. Totuși, sumele pretinse sunt excesive. Bazându-se pe materialele aflate în posesia sa, Curtea acordă fiecărui reclamant câte EUR 8,000 cu titlu de prejudiciu moral, plus orice taxă pe valoare adăugată care ar putea fi percepută (a se vedea *Popovici*, citată mai sus, § 90).

113. De asemenea, Curtea consideră că în cazul în care, după cum este și în această cauză, o persoană a fost condamnată în urma unor proceduri care s-au desfășurat cu încălcări ale cerințelor prevăzute de articolul 6 al Convenției, o rejudicare sau redeschidere a cauzei, dacă este cerută, reprezintă, în principiu, o modalitate adecvată de redresare a violării (a se vedea *Öcalan v. Turkey* [GC], nr. 46221/99, § 210, ECHR 2005-IV și *Popovici*, citată mai sus, § 87).

B. Costuri și cheltuieli

114. Reclamanții au pretins EUR 1,600 cu titlu de costuri de reprezentare în fața Curții și 9,117 lei moldovenești (EUR 575) cu titlu de asistență judiciară în procedurile naționale. Ei s-au bazat pe un contract încheiat cu reprezentantul lor în acest sens și datat din 7 martie 2007.

115. Guvernul a contestat suma pretinsă pentru reprezentare, numind-o excesivă și ireală având în vedere situația economică din țară și salariul mediu lunar. El și-a exprimat îndoiala că contractul încheiat între soția unuia dintre reclamanți și un avocat pentru reprezentarea în fața Curții era real și a făcut referire la omisiunea avocatului de a specifica serviciile prestate clienților săi și onorariul pe oră perceput de acesta.

116. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

117. În această cauză, Curtea nu are vreun motiv de a pune la îndoială validitatea contractului prezentat de către reclamanți, deoarece Guvernul nu și-a susținut în vreun fel motivul dubiilor sale în acest sens. De asemenea, Curtea consideră că lipsa unei liste detaliate a orelor lucrate de către avocat asupra cauzei, deși afectează posibilitatea Guvernului de a se expune asupra nivelului cheltuielilor și posibilitatea Curții de a decide această chestiune, nu este un motiv pentru respingerea în întregime a pretenției formulate cu titlu de compensații. Având în vedere faza avansată a procedurilor la care avocatul reclamanților a preluat cauza (după comunicarea cererii către Guvern), precum și complexitatea cauzei, numărul pretențiilor declarate admisibile de către Curte și cheltuielile de traducere, confirmate prin documentele relevante, ea acordă reclamanților EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli minus EUR 850 primiți cu titlu de asistență judiciară de la Consiliul Europei, plus orice taxă pe valoare adăugată care ar putea fi percepută.

C. Dobânda de întârziere

118. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* inadmisibile pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției cu privire la pretinsa omisiune de a preveni atacurile din anul

2003 și de a investiga acele atacuri, precum și condițiile degradante de detenție, iar restul cererii admisibil;

2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește maltratarea reclamanților la 4 noiembrie 2000 și omisiunea de a-i transfera ulterior într-un loc sigur, asistența medicală insuficientă acordată reclamanților și omisiunea de a investiga, în mod corespunzător, plângerile lor cu privire la maltratarea din anul 2000;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște* că nu se impune vreo chestiune separată prin prisma articolelor 6 § 3 și 13 ale Convenției;
5. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, câte EUR 8,000 (opt mii euro) fiecăruia cu titlu de prejudiciu moral și suma totală de EUR 1,150 (o mie o sută cincizeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
6. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 16 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte